

Vesti

Radionica za nastavnike „Američka istorija u učionici: američki uticaji na popularnu kulturu i svakodnevicu u Srbiji (1918-1941)“

U subotu, 1. oktobra, na Filozofskom fakultetu u Beogradu održali smo radionicu za nastavnike istorije i engleskog jezika na kojoj smo predstavili priručnik za nastavnike, koji je nastao u okviru projekta „Američka istorija u učionici: američki uticaji na popularnu kulturu i svakodnevicu u Srbiji (1918-1941)“, u saradnji sa UDI-Euroclio i Narodnom bibliotekom Srbije, a pod pokroviteljstvom Američke ambasade u Beogradu (<https://bit.ly/3DAeMrb>). Nakon predavanja prof. dr Radine Vučetić, upravnice Centra za američke studije, i Aleksandra Todosijevića, predsednika UDI-Euroclio, nastavnici su učestvovali u dve radionice. U okviru jedne od radionica, nastavnici su pripremili plan časa na osnovu jedne od šest tema pokrivenih u priručniku (Holivud, zabava/džez, svakodnevica, žene, deca i sport).

Ovom prilikom želimo da se zahvalimo svim nastavnicima koji su učestvovali na našim radionicama! Sve fotografije možete pronaći na priloženom linku:

<https://bit.ly/3gNdmAV>

„Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu“

Ovog oktobra pokrenuli smo projekat „Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu“, u okviru kog će istraživači Centra za američke studije i Narodne biblioteke Srbije u narednim mesecima istraživati američke uticaje u Srbiji u hladnoratovskim okolnostima. I ovog puta, glavni izvor će biti štampa iz kolekcije Narosne biblioteke Srbije. Ovaj projekat je nastavak „Američke istorije u učionici: američki uticaji na popuarnu kulturu i svakodnevicu u Srbiji (1918-1941)“, čiji krajnji rezultat će biti još jedan priručnik, koji će u septembru 2023. godine biti predstavljen nastavnicima istorije, engleskog, građanskog vaspitanja i drugih predmeta.

Svetislav Ivan Petrović

Srpski glumac, koji je nakon smrti Rudolfa Valentina (1926) viđen za njegovog mogućeg nasljednika, danas je maltene zaboravljen. U pitanju je Svetislav Petrović (1894-1962), poznatiji po svom scenskom imenu Ivan Petrovich. Rođen je u Novom Sadu, a studirao je u Budimpešti. Nedugo nakon Prvog svetskog rata, započeo je glumačku karijeru u Beču, i ubrzo je doživio evropsku slavu. Glumio je u mađarskim i francuskim filmovima, pre nego što ga je primetio holivudski reditelj Reks Ingram. U saradnji sa Ingramom, Petrović je odigrao zapažene uloge u tri nema filma u periodu od 1926-1929. godine. U Jugoslaviji je javnost pratila njegov uspon, i hiljade obožavalaca su mu priredile doček prilikom povratka u domovinu (1928).

Petrovićev holivudski uspon prekinuo je, ironično, napredak filmske

Izvor: Jugoslovenska kinoteka

tehnologije. Naime, zbog grubog akcenta postao je nekonkurentan na anglofonom tržištu. Vratio se u Evropu, gde je tridesetih glumio u nemačkim filmovima. Posle prve i jedine uloge u nacističkom propagandnom filmu „Neprijatelji“ (1940), prešao je u Mađarsku, gde je glumio u antimilitarističkim ostvarenjima. Nakon Drugog svetskog rata nastanio se u Minhenu, gde je radio kao spiker na Radiju Slobodna Evropa. Ipak, nije napustio glumu. Glumio je u ranim filmovima francuskog novog talasa, ali i u nemačko-jugoslovenskom filmu „Dalmatinska svadba“ (1953) i američkom filmu „Putovanje“ (1959). Jugoslovenska kinoteka je 2017. godinu, u znak sećanja, proglasila godinom Svetislava Ivana Petrovića.

Miloš Velimirović

Srpsko-američki muzikolog Miloš Velimirović (1922-2008) rođen je u Beogradu. Od malena je bio okružen muzikom. Njegova majka bila je instruktorka klavira, a Velimirović je kao šestogodišnjak počeo da svira violinu. Kada je 1941. trebalo da otpočne studije na Muzičkoj akademiji, sprečila ga je nacistička okupacija. Studije je obnovio tek 1947. godine, i to na pedagoškom odeljenju, jer je bilo procenjeno da ne svira dovoljno dobro za izvođača. Paralelno sa studijama muzike, počeo je da studira istoriju umetnosti. Na Filozofskom fakultetu potpao je pod snažan uticaj Svetozara Radojčića i Georgija Ostrogorskog.

Velimirovićeve veze sa Sjedinjenim Državama počele su 1950, kada je harvardskom profesoru Albertu Lordu pomagao u prikupljanju

epskih narodnih pesama u Jugoslaviji. Lord se posebno zauzeo da Velimirović dođe na Harvard 1952. godine. Velimirović je tamo uspešno završio i master (1953) i doktorske studije (1957). Oblast njegovog užeg interesovanja bila je vizantijska muzika, kao i njen uticaj među Slovenima. Tokom bogate akademske karijere Velimirović je radio na Dambarton Oukšu, Jejlju, Univerzitetu u Viskonsinu, da bi se 1993. godine penzionisao kao profesor emeritus Univerziteta u Virdžiniji. Bio je dvostruki dobitnik Fulbrajtove stipendije, uz čiju pomoć je 1963/4. predavao u Grčkoj, a 1985. u rodnoj Jugoslaviji. Umro je u Bridžvoteru (Virdžinija), a njegova porodica je posthumno osnovala fond za stipendiranje koji nosi Velimirovićevo ime.

Američki sportovi u međuratnoj Jugoslaviji

Velika popularnost rekreativnog i profesionalnog sporta u Srbiji vidljiva je od međuratnog perioda i vremena Kraljevine Jugoslavije. Sportovi poput fudbala, atletike, hazene, tenisa, plivanja, i drugih postali su sve prisutniji u jugoslovenskoj javnosti, a ovaj period obeležen je i interesovanjem za američki sport i uopšte za sportska dešavanja u SAD.

Košarka, koja je najčešće prva asocijacija na srpsko-američke „sportske odnose“, dospela je u Kraljevinu Jugoslaviju zahvaljujući Amerikancu Vilijamu Vajlendu, koji je prisustvovao i prvoj košarkaškoj utakmici odigranoj 8. oktobra 1923. u osnovnoj školi Kralj Petar Prvi u Beogradu. Međutim, pored „basket-bola“ (kako su nazivali košarku u tadašnjoj štampi), kao novi sportovi iz Amerike u Jugoslaviji se pominju i bejzbol, ragbi i hokej na travi. U jednom članku u „Politici“ iz 1935. navodi se kako je „bejzbol“ među najpopularnijim sportovima u Ameri-

ci, ali kako ova igra nije okupirala pažnju beogradske publike: „U početku je publika sa interesovanjem pratila igru. Bilo je to nešto novo. Ali već posle pet minuta gledaoci su počeli da prave viceve na račun takmičara. Utisak je bio porazan za propagatore nove igre.“

Pored toga što su sportovi iz Amerike dopirali i do Jugoslavije i jugoslovenske publike, pojedini američki sportovi u srpskoj štampi bili su prikazivani kao egzotični i neobični, dok se kroz popularnost ženskog sporta u SAD isticala i emancipacija žena. Konačno, uspesi američkih sportista praćeni su i u srpskoj štampi, o čemu svedoče članci o rekordima Džesija Ovensa.

▲ Džesi Ovens, „Panorama“,
20. jul 1935.

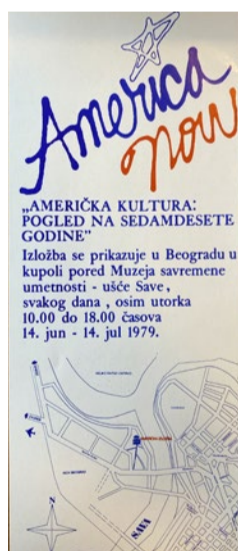

▲ „Ilustrovano vreme“,
23. septembar 1930.

Izložba „America Now“

Iz velikog broja američkih izložbi koje su održane u Jugoslaviji u vreme hladnog rata ovde izdvajamo izložbu „America Now: Američka kultura pogled na sedamdesete godine“ koja se 1979. održala na Ušću u Beogradu. Pored Muzeja savremene umetnosti, montirana je kupola kao odvojeni paviljon u koji je izložba postavljena, a koju je projektovao američki arhitekta, dizajner, pisac i filozof Ričard Bakminster Fuler. Na izložbi je prikazan raznovrstan izbor iz američke umetnosti sedamdesetih, od arhitekture, ulične, filmske i pozorišne umetnosti do muzike. Predstavljani su projekti za muzeje, opere, koncertne hale, u bioskopskoj sali u kupoli prikazivani su filmovi, pa i odlomci iz Diznijevih crtanih filmova, a u odvojenom delu paviljona posetioci su imali prilike da čuju različite žanrove američke muzike sedamdesetih. „America Now“ je imala za cilj da prikaže bogatstvo i raznovrsnost umetnosti nastale na

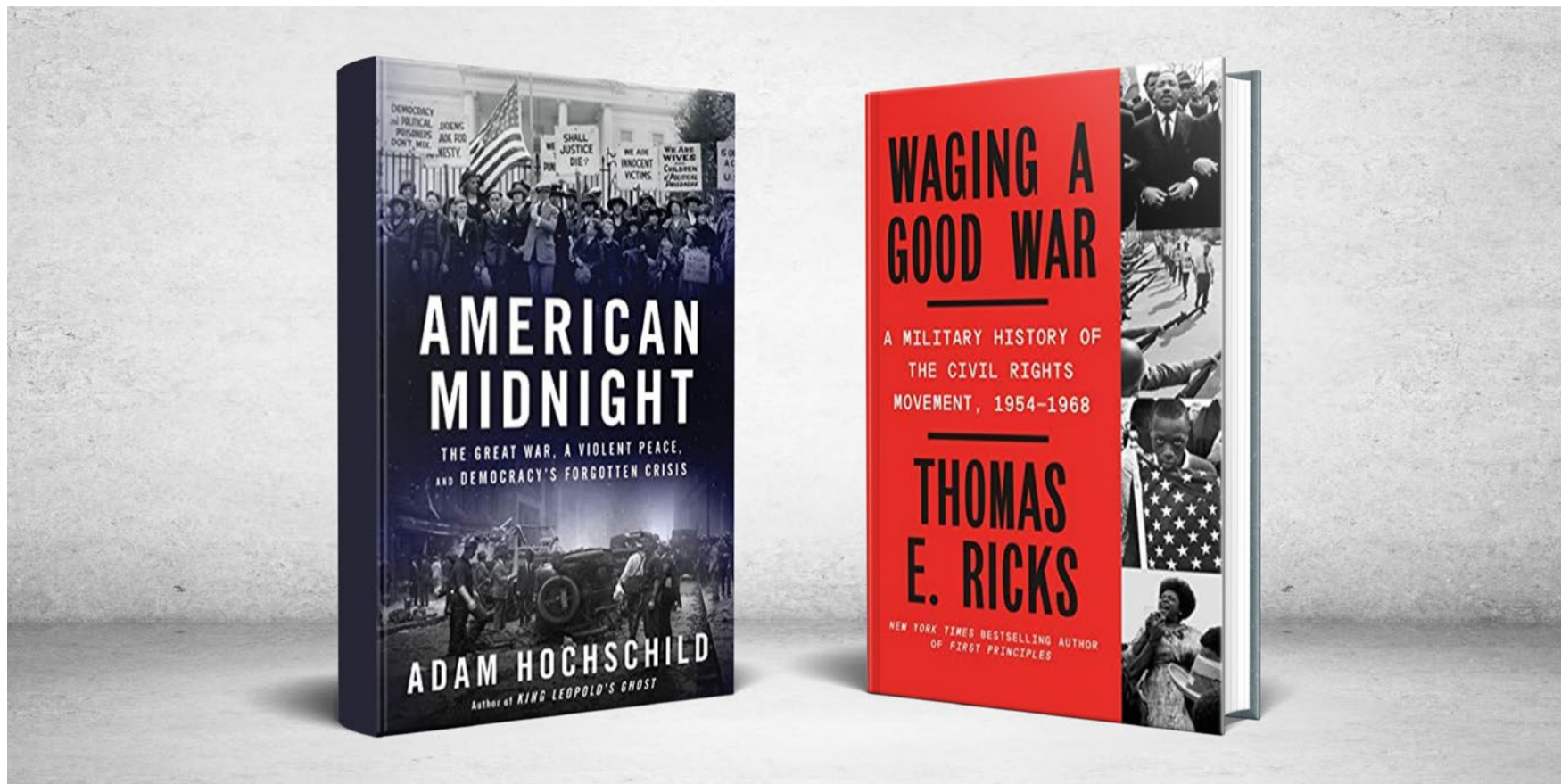

„Pregled“
br. 205, 1979. ▶

prostoru SAD u toku jedne decenije. Izložba je bila neuobičajena s obzirom na to da veliki broj izloženih predmeta nije spadao u uobičajene muzejske eksponate.

Ova izložba premijerno je predstavljena u Beogradu, koji je bio njena prva tačka na daljoj evropskoj turneiji. Autorka izložbe je bila istoričarka umetnosti i kustoskinja Marša Taker, a izložbu u Beogradu je otvorila Džoun Mondejl, supruga američkog potpredsednika Voltera Mondejla. Procene su da je izložbu za mesec dana videlo preko 30 hiljada posetilaca.

Adam Hochschild, **American Midnight. The Great War, A Violent Peace, and Democracy's Forgotten Crisis**, New York, Boston: Mariner Books, 2022.

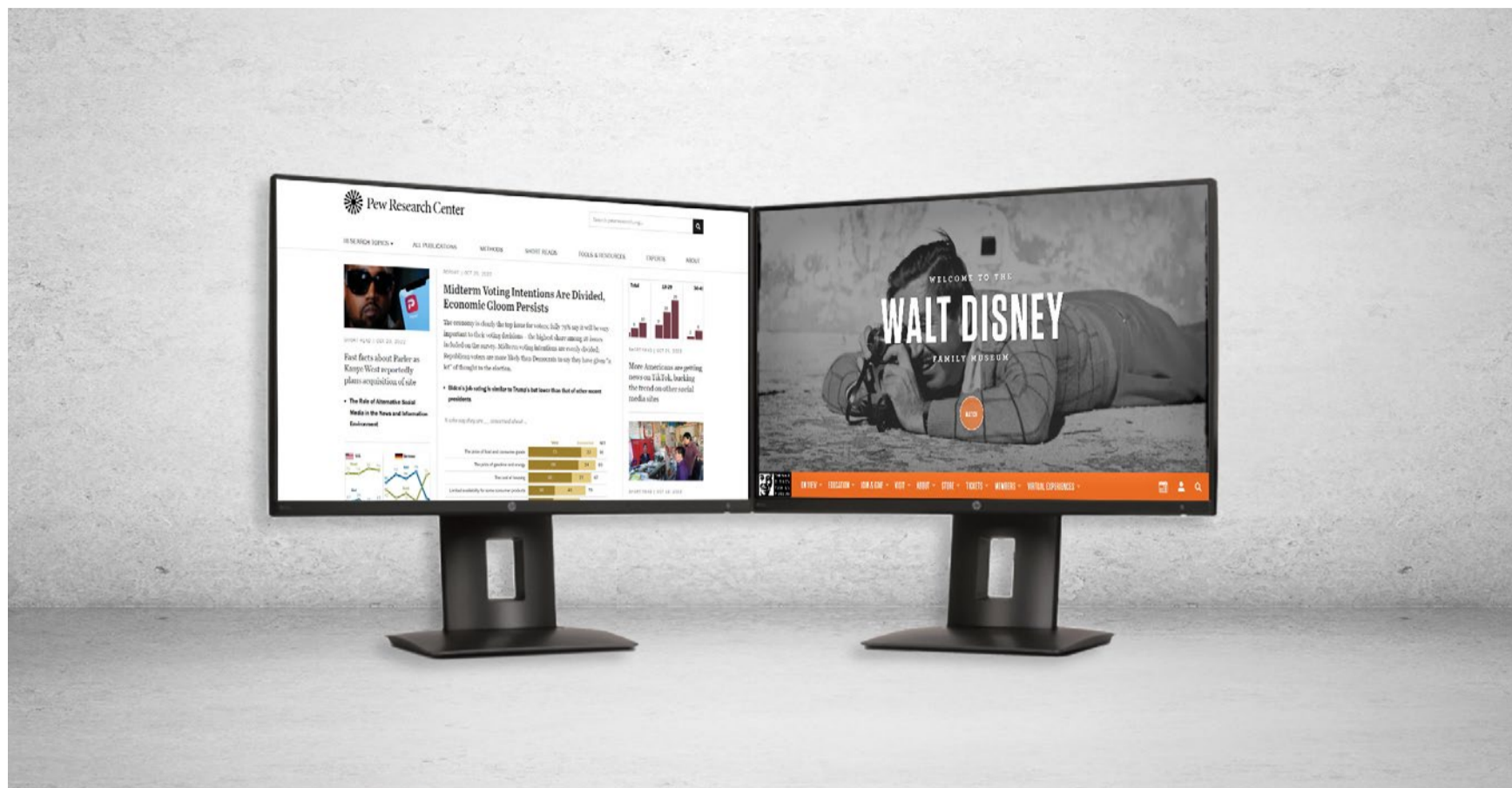
Iza američkog historičara Adama Houkšilda je bogata karijera. Nakon što je 1963. diplomirao na Harvardu, bio je višegodišnji učesnik borbe za ljudska prava i mir. Predavao je na Berkliju, a američkoj javnosti je poznat po historiografskim bestselerima kojima je u fokusu istorija odozdo (history from below).

Njegova najnovija monografija, „**American Midnight**“, na prvi pogled se bavi kratkim periodom američke istorije, od 1917. do 1921. godine. No, Houkšild je izabrao period od ulaska Sjedinjenih Država u Prvi svetski rat do početka burnih dvadesetih godina jer je želeo da ukaže na duboko društveno previranje koje su prouzrokovali rat i pandemija Španske groznice. Autor je podelio knjigu u dve veće celine. Prva, koja se bavi ratnim periodom, analizira simptomatične momente američke visoke politike, ali i ukazuje na odnos američkih elita prema radnicima-imigrantima, štrajkovima, afroameričkim vojnicima. Drugi deo, posvećen mirnom periodu Vilsonovog drugog mandata, prikazuje snaženje američkih bezbednosnih struktura i uspon Dž. Edgara Huvera u kontekstu borbe protiv komunističke i anarhističke opozicije. Houkšildovo delo pisano je neodoljivim stilom, a poglavlja su uzbudljive epizode koje navode čitaoca da nestrpljivo iščekuje rasplet događaja utemeljenih u izvorima.

Thomas E. Ricks, **Waging a Good War. A Military History of the Civil Rights Movement, 1954-1968**, New York: Farrar, Straus and Gireux, 2022.

Dobitnik dve Pulicerove nagrade, Tomas Edvin Riks već četiri decenije bavi se novinarstvom, sa posebnim interesovanjem za američki vojni angažman širom sveta. Njegovo iskustvo kao izveštača iz zemalja od Haitija do Koreje, učinilo ga je i redovnim predavačem na američkim vojnim institucijama. Riksove knjige o Ratu u Iraku postigle su veliki uspeh kod američke publike.

Novost koju nudi nova Riksova knjiga, „**Waging a Good War**“, je neobičan pristup autora borbi za građanska prava u SAD, temi koja je već dobro istražena. Naime, kao stručnjak za vojna pitanja, Riks je upotrebio svoja znanja o vojnoj strategiji i taktici i primenio ih na većinom nenasilni pristup pokreta za građanska prava, koji je u manje od dve decenije (1954-1968) transformisao Sjedinjene Države. On je „rat“ za ostvarenje građanskih prava predstavio kroz trinaest ključnih bitaka u kojima je osvajana sloboda, počevši od bojkota autobusa u Montgomeriju, preko Marša na Vašington, do smrti Martina Lutera Kinga u Memfisu. Na kraju je upozorio da poražena strana u „**Dobrom ratu**“ još živi i da predstavlja opasnost po američku demokratiju. Tomas Riks uspeo je svojom knjigom da ocrtava toponimiju „rata“ za građanska prava, kojim je napokon ostvareno ono što je zacrtano tokom Građanskog rata.

The Pew Research Center

<https://www.pewresearch.org/>

Istraživački centar Pju predstavlja eminentnu neprofitnu organizaciju iz Vašingtona, osnovanu tokom 1990-ih godina. Prvobitni istraživački delokrug ovog Centra odnosio se na sprovođenje analiza javnog mnjenja o pitanjima iz domena američke spoljne i unutrašnje politike. Vremenom, predmet istraživanja organizacije se proširio na niz drugih tema, a zahvaljujući veb sajtu, korisnici imaju prilike da uz atraktivne grafikone i vizuelne prikaze prate dominantne trendove različitih aspekata američkog društva od 2000-ih godina do danas. Među njima su ispitivanja demografskih analiza, navika stanovništva, uloge religije, roda, rase, etniciteta, ekonomije, medija, tehnologije, interneta i nauke, prvenstveno u Americi, ali i na globalnom nivou. Zahvaljujući preglednoj strukturi veb sajta Centra, korisnici mogu pretraživati sadržaj odabirom željene teme, regiona, vremenskog razdoblja ili formata u kome se saopštene rezultati istraživanja. Sadržaj veb sajta prilagođen je različitim potrebama korisnika. Na njemu se mogu pronaći kratki izveštaji o aktuelnim temama poput abortusa u Americi ili analize stavova Amerikanaca povodom trećeg mandata Si Đinpinga. Osim informativne funkcije, tekstovi su praćeni i detaljnim objašnjenjima korišćene metodologije. Pored toga, ovaj veb sajt raspoložuje setovima primarnih podataka koji se mogu preuzimati, predstavljajući tako dragocenu platformu za istraživače iz sfere društvenih nauka.

The Walt Disney Family Museum

<https://www.waltdisney.org/>

Ona je bila očeva inspiracija za izgradnju Diznilenda, a u čast svog oca, Volta Diznija, Dajan Dizni Miler je inicirala osnivanje muzeja koji bi očuvao sećanje na slavnog animatora, režisera, producenta i scenaristu. Muzej posvećen Voltu Dizniju konačno je otvoren za javnost 2009. godine u istorijskom delu San Franciska, na mestu vojničkih baraka iz 19. veka. Odabrani segmenti života i stvaralaštva tvorca junaka poput Mikija Mause i Paje Patka, mogu se, pored muzeja, ispratiti i putem ove digitalne platforme koja će odškrinuti vrata Diznjevog magičnog sveta. Interaktivan veb sajt atraktivnog dizajna omogućava posetiocima virtuelnu turu kroz deset galerija, od kojih svaka predstavlja jedno razdoblje u privatnom i profesionalnom životu Volta Diznija. Kroz fotografije, postere, crteže, dokumenta, muzejske artefakte, interpretiran je Diznjev put od odlaska u Holivud i osmišljavanja novih likova, tehnoloških inovacija, preko oblikovanja američke propagande tokom Drugog svetskog rata, posleratnog angažmana, izgradnje Diznilenda, pa sve do smrti 1966. godine. Na veb sajtu se nalaze i edukativni materijali, odnosno zadaci i uputstva za pravljenje animacija za mlađe učenike, kao i priručnik posvećen novim tehnikama i inovacijama za koje je bio zaslužan Dizni. Pored zabavnih parkova i Diznjevih animiranih filmova, želimo vam da, putem ove platforme, uživete u priči o Americi, njenom društvu, kulturnom i tehnološkom napretku.

Newsletter
Vol. 33
oktobar 2022.

Najave konferencije konkursi

Razgovor o seriji „Stranger Things“

Centar za američke studije u novembru organizovaće razgovor o popularnoj seriji „Stranger Things“, uz poseban osvrt na političku atmosferu poslednje decenije hladnog rata, kulturu, muziku i modu osamdesetih godina.

Thanksgiving

Dan zahvalnosti (Thanksgiving Day) praznik koji se u Sjedinjenim Državama proslavlja od 17. veka, ove godine obeležavaće se 24. novembra. U početku se na Dan zahvalnosti slavila uspešna žetva, dok se danas iskazuje zahvalnost za sve dobre stvari koje su se dogodile u prethodnoj godini. Tradicionalno se na prazničnoj trpezi nalaze ćurka, krompir, sos od brusnice i pita od bundeve. Pored porodičnih tradicija, održavaju se i one poput parade koju robna kuća „Macy’s“ od 1924. svake godine organizuje u Njujorku.

Razgovor o međuizborima u SAD

U Sjedinjenim Američkim Državama se 8. novembra održavaju međuizbori (midterm elections) za Predstavnički dom Kongresa i trećinu Senata.

Udruženje „Fulbrajt i prijatelji“ u saradnji sa Centrom za američke studije i Centrom za studije SAD sa Fakulteta političkih nauka u četvrtak 10. novembra organizovaće razgovor o rezultatima pomenutih izbora u Americi. Razgovor će se održati u Klubu Filozofskog fakulteta.

